

Posudek oponentky na diplomovou práci

Jindráková, Karolína. 2023. Proměny každodennosti Erasmus studentů v anglickém Durhamu v době pandemie COVID-19. Diplomová práce. Antropologická studia, Katedra sociální a kulturní antropologie, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy.

Oponentka: Markéta Zandlová, Ph.D.

Karolína Jindráková si pro svou diplomovou práci vybrala téma, které vyšlo z její osobní zkušenosti studia v zahraničí během pandemie COVID-19. Zaměřila se na to, jak ovlivnila pandemie každodennost studujících, kteří ve školním roce 2021/2022 absolvovali zahraniční Erasmus pobyt v britském Durhamu.

Práce má standardní strukturu. Teoretická část mne překvapila výběrem literatury, se kterou studentka pracovala. Výklad „každodennosti“ téma vůbec nerámuje antropologicky, opírá se o literaturu sociologickou, navíc převážně starší a spíše slovníkového charakteru. Konceptualizace migrace nepracuje z nejasných důvodů se základními zahraničními autory, ale do velké míry se odkazuje na dílčí, nijak klíčové a mnohdy i zastaralé české texty (Drbohlav, Fialová, Henig, Janků, Šmídová, Uherek a další). Objevuje se zde i několik významnějších zahraničních studií, z nichž mnohé jsou nicméně starší než 20 let a více. Celkově bych u magisterské práce očekávala výraznější zastoupení aktuální zahraniční literatury – tím spíše, že studium migrace je nesmírně dynamická a proměnlivá oblast, a to jak z hlediska samotné reality, tak z hlediska její vědecké konceptualizace. Odvolávat se na Petersenovu typologii migrace z roku 1970 je opravdu problematické, byť autorka sama zmiňuje, že není dostačující – proč ji tedy detailně rozepisuje? Podobně u řady dalších konceptů. Když už pracuje se staršími texty, měla by si minimálně ověřovat informace, zvláště ty, které jsou na první pohled podezřelé, např. „*Například OSN pojímá migraci jako delší než jednoroční pobyt za hranicemi státu, odkud daná osoba pochází (Janků, 2006, str. 14).*“, s. 5. Pokud tomu tak bylo v roce 2006, dnes to rozhodně neplatí (viz <https://www.un.org/en/global-issues/migration>). Podobně není možné uvádět počty migrujících osob s odkazem na data z roku 2009 (s. 6). V úvodu autorka také zmiňuje téma genderového násilí, kterým se v práci chce zabývat, ovšem v teoretické části nenacházíme žádné jeho konceptuální rámování. Zajímavé je, že i přes tuto implicitní citlivost ke genderové tematice je práce napsaná v generickém maskulinu, které není studentkou nijak okomentováno. Celkově teoretická část působí jako zbytečně rozsáhlý, příliš obecný úvod k tématu každodennosti a migrace, který není dostatečně opřen o současné antropologické výzkumy a konceptualizace migrace, specificky migrace/mobility studentů. Navíc, jak se následně ukáže při čtení empirické části, autorka teoretické koncepty prakticky nevyužívá.

Metodologická část detailně představuje výzkumné otázky a výzkumný proces. Je poněkud zvláštní, že studentka během svého zahraničního pobytu/terénního výzkumu realizovala jen pozorování (které pak v empirické části využila spíše okrajově) - a polostrukturované rozhovory, které jsou naopak hlavním zdrojem dat, provedla online až po ukončení pobytu. U obhajoby bych se ráda dozvěděla, proč se pro tento postup rozhodla, neboť v práci jej nezdůvodňuje. Autorka se také na s. 22 hlásí k autoetnografii, ovšem tento přístup nijak hlouběji nepopisuje, dále nereflektuje a v práci rozhodně nevyužívá – i k tomu bych ráda slyšela vyjádření u obhajoby.

Empirická část je především detailním popisem toho, jak probíhal pobyt studujících v rámci projektu Erasmus na univerzitě v Durhamu během školního roku 2021/2022, který byl ještě poznamenán

restrikcemi v důsledku pandemie Covid-19. Dozvídáme se, jaké dokumenty byly nutné k příjezdu do země, jak univerzita komunikovala se studujícími, jak probíhala prezenční i online výuka, jak vypadala opatření přímo ve třídách (dezinfekce, snímače kvality vzduchu aj.), jak studující vnímali omezení, plynoucí z pandemie, jaký měla dopad na jejich společenský život atd. Text je čistě deskriptivní, data nejsou analyzována ani propojována s teorií.

V kapitole, která se věnuje „Genderově podmíněnému násilí“ (4.4.1) autorka popisuje především vlnu „spikingu“ (tajné dávání drog do pití, případně nedobrovolná injekční aplikace drogy) v durhamských klubech. Veškeré popisy se týkají samotných událostí nedobrovolného omámení a reakcí jednotlivců či institucí, ani jednou se však v této souvislosti neobjevují terénní data, která by ukázala na propojení spikingu s genderovým násilím. Samozřejmě nechci v žádném případě zpochybňovat fakt, že spiking je velice často motivován právě snahou o omámení potenciální oběti sexuálního násilí, a že se jedná o naprosto odsouzeníhodnou praxi ve všech podobách a bez ohledu na motivaci. Nicméně když její chce studentka v práci analyzovat v souvislosti s genderově podmíněným násilím, měla by data genderově podmíněné násilí/sexuální obtěžování ukazovat (jak je tomu v případě v práci zmiňovaného hvízdání na ženy a jejich pronásledování muži). Nemluvě o tom, že i zde platí, že text obsahuje jen popis a různé úvahy k tématu, nikoli autorčinu analytickou interpretaci tohoto jevu.

Jak plyne z výše uvedeného, Karolína Jindráková sice představuje v práci data, ta ale nepropojuje s teorií a nenabízí jejich kritickou analýzu a interpretaci. Hodnotu práce proto spatřuji nejvíce v jejím dokumentačním charakteru. Karolína zachytila, jak se pandemie Covid-19 a s ní spojená opatření postupně stala v průběhu školního roku 2021/2022 přijímanou, jakkoli problematickou a náročnou součástí každodennosti zkoumaných zahraničních studujících v britském Durhamu.

Z formálního hlediska je práce chvályhodná. Karolína Jindráková má kultivovaný písemný projev, v textu je minimum chyb, je strukturovaný a dobře formulovaný, což výrazně prospívá celkovému dojmu z práce. Vytkla bych chybné odkazování: při odkazování na autorské texty v editované knize se neuvádí v citaci editorský kolektiv, nebo dokonce jen jeho část, ale autor/ka citovaného textu (takto chybně je citována např. „Novotná et. al., 2019“); také seznam literatury není dle jednotného úzu (některá křestní jména jsou uvedena celá, jindy jen iniciálou; nejednotné umístění roku vydání; nejednotné citace více autorů aj.).

Práci tedy doporučuji k obhajobě. Vzhledem k výše uvedeným výtkám ji i přes kultivovanou formu hodnotím jako hraniční mezi velmi dobrou a dobrou, v závislosti na průběhu obhajoby.